

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/5115-

Dato
20. januar 2026

Dokument 8:75 S (2025-2026) - Representantforslag om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet

Jeg viser til brev datert 22.desember 2025 fra Helse- og omsorgskomiteén som ber om min uttalelse til representantforslag 75 S fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Sunniva Holmås Eidsvoll og Ingrid Fiskaa om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet. Forslagene er som følger:

- 1. Stortinget ber regjeringen innen framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2027 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2027, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og løsninger for organisasjoner som tidligere fikk støtte over statsbudsjettet, men som nå faller utenfor dagens kriterier. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.*
- 2. Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger og etablere regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer seint på året.*
- 3. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd.*

Svar:

Innledningsvis vil jeg takke for at representantene løfter rammevilkårene for frivillige- og ideelle organisasjoner inn i debatten. Frivilligheten er en viktig arena for å skape tilhørighet, samhold, motvirke ensomhet og en mulighet til å være med å bidra i samfunnet. Regjeringen arbeider for å støtte frivilligheten og gi gode rammer for arbeidet som gjøres.

Representantene viser til dok 8: 560 (2022-2023) om å starte et arbeid med å harmonisere og forenkle de søkbare ordningene for frivillig sektor. Dette vedtaket ble fulgt opp av Kultur- og likestillingsdepartementet, som i Prop. 1 S (2024-2025) redegjorde for dette:

«Oppfølging av anmodningsvedtaket krever koordinert innsats fra flere statlige etater. Revidering av frivillighetsregisterloven, som ble igangsatt høsten 2023, vil berede grunnen for at registrering i Frivillighetsregisteret kan være inngangskriterium i statlige ordninger beregnet for frivillig sektor. I tillegg leder Brønnøysundregistrene et prosjekt som har som målsetning at Frivillighetsregisteret skal inneholde flere og mer oppdaterte opplysninger, og at registeret skal bli tettere integrert med andre statlige forvaltningssystemer. Disse to prosjektene vil danne utgangspunkt for en mer enhetlig statlig forvaltning av tilskudd til frivillig sektor. Hele 14 departementer forvalter tilskudd til frivillig sektor, og det er derfor avgjørende at felles grep blir implementert i hele departementsfellesskapet. Kultur- og likestillingsdepartementet har opprettet et tverrdepartementalt forum for den statlige frivillighetspolitikken. Felles retningslinjer for statlige tilskudd til frivillig sektor og forenkling av statlige tilskuddsordninger drøftes i forumet, blant annet med utgangspunkt i oppdatering av veilederen «Forenkling av statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner».

Regjeringen anser derfor at arbeidet med å harmonisere statlige tilskuddsordninger er igangsatt, og at anmodningsvedtaket er fulgt opp. Rapportering på vedtaket avsluttes.»

Helsedirektoratet forvalter 167 tilskuddsordninger, med i overkant av 22 milliarder kroner i total tilskuddsramme. Av disse kan frivillige og ideelle organisasjoner søke på 38 ordninger. Tilskuddsforvaltning er en sentral oppgave i Helsedirektoratet og de ulike søknadene må vektes opp mot hverandre innenfor de aktuelle regelverkene. Det er generelt stor konkurranse om tilskuddsmidlene. Helsedirektoratet opplyser om at de i 2025 har mottatt til sammen 447 søknader på de 38 tilskuddsordningene rettet mot frivilligheten, med et samlet søknadsbeløp på 2 431 mill. kroner. Dette utgjør om lag 850 mill. kroner mer enn den samlede rammen for disse ordningene. Da er det dessverre slik at det er aktører som ikke vil motta tilskudd, eller som vil motta mindre tilskudd enn omsøkt. Faglig kvalitet og relevans opp mot tilskuddets formål er den sentrale faktoren i direktoratets vurderinger.

Frivilligheten yter et svært viktig bidrag til vår felles helse- og omsorgstjeneste og departementet vurderer alltid endringer i de ulike tilskuddsordningene, basert på innspill fra relevante aktører. Det ble blant annet gjort endringer i tilskuddsordninger rettet mot frivillige organisasjoner på psykisk helse- og rusfeltet i statsbudsjettet for 2025, som følge av innspill fra de frivillige organisasjonene. Denne dialogen vil fortsette også i 2026, da dialog med frivillig og ideell sektor ligger til grunn for gode ordninger.

Når det gjelder representantenes forslag om raskere saksbehandling og flerårige tilskudd så vil jeg vise til at det er gjort en rekke grep de siste årene. Blant annet er søknadsfristene blitt fremskyndet. Dette har vært ønsket av organisasjonene og er fulgt opp. Alle tilskudd til ideelle og frivillige hvor innretning og regelverk er avklart, lyses nå ut med søknadsfrist 1. desember året i forveien. Ordningene kan imidlertid ikke lyses ut før statsbudsjettet er lagt frem, og søknadsfristen må være slik at kvalifiserte organisasjoner får søkt. Saksbehandlingen kan ikke starte før Stortinget har vedtatt budsjettet, siden det forekommer at rammer og innretning for ordninger justeres i budsjettbehandlingen. For 2026 regner Helsedirektoratet med å være ferdig med saksbehandlingen for disse ordningene innen 16. februar, og utbetaling skjer vanligvis i første kvartal. En raskere saksbehandling enn dette i direktoratet, forutsetter økt ressursbruk til tilskuddsforvaltning.

Det har i tillegg til en betydelig effektivisering av søknads- og saksbehandlingsprosessen vært gjort flere andre forenklings- og forbedringstiltak i tilskuddsforvaltningen. Helsedirektoratet lanserte i 2024 en ny søknadsportal for innsending og behandling av søknader om tilskudd, som forenkler prosessene og dialogen mellom søker og saksbehandler. I tillegg til dette er det gjort flere grep for å redusere rapporteringsbyrden og Helsedirektoratet har forbedret sin veiledning. Videre har nå fjorten tilskuddsordninger av totalt 38 ordninger hvor frivillige og ideelle aktører kan søke, fått flerårige tildelinger, som innebærer at det kan innvilges tilskudd inntil tre år om gangen, med forbehold om de årlige bevilgningene i statsbudsjettet. Mer aktiv bruk av flerårige tilskudd gir økt forutsigbarhet for ideelle og frivillige organisasjoner, slik forslagsstillerne etterspør. Det er også noe regjeringen er opptatt av.

Hvis en tilskuddsmottakers tilskudd ikke er brukt opp og aktiviteten ikke er fullført, kan tilskuddsmottakeren søke direktoratet om å få overført ubrukte tilskuddsmidler til året etter. Dersom tilskuddsmottaker ikke søker om nye midler for neste år, sendes det en søknad om overføring når det er klart hvor mye ubrukte midler de har. Helsedirektoratet beslutter om ubrukte midler blir overført, eller om de skal tilbakebetales. Det er sjelden direktoratet avslår slike søknader, det skjer i hovedsak når de ubrukte midlene søkes brukt til noe som er utenfor ordningens formål. Slike avslag skjer ikke uten forutgående dialog. Tilskuddsmottakere som søker om nye midler for videreføring av tiltaket sitt, oppgir anslag for ubrukte midler i søknaden for nytt år. Dersom direktoratet innvilger søknaden om tilskudd, innvilges også overføringen av ubrukt tilskudd. Som hovedregel trekkes da ubrukte midler fra utbetalingen. Denne praksisen følger av reglementet for økonomistyring i staten.

Det er statens oppgave å gi forutsigbarhet for hele frivilligheten, ikke bare de organisasjonene som er inne på statsbudsjettet. Søknadsbaserte tilskuddsordninger sikrer at søkerne må spisse både omtalen av tilbudene og rapporteringen av måloppnåelse. Økonomiregelverket for staten sier at tilskudd skal gis fra en tilskuddsordning der bevilgningen blir utlyst og fordeles på flere mottakere på grunnlag av åpne søknadsprosesser og kjente tildelingskriterier. En hovedbegrunnelse for dette er at tilskuddsordninger dermed bidrar til å ivareta verdier som likebehandling, transparens og etterprøvnbarhet i forvaltningen. Det er ønskelig at så mange frivillige organisasjoner som

mulig får anledning til å søke om tilskuddsmidler, noe som fordrer åpne og tilgjengelige prosesser. Dette var bakgrunnen for at regjeringen i statsbudsjettet for 2023 reduserte antallet navngitte tilskuddsmottakere. Hensikten er at konkurranse om tilskuddsmidlene skal identifisere tiltakene som treffer best, og derigjennom sikre bedre måloppnåelse og effekt, samtidig er det en realitet at enkelte organisasjoner som tidligere fikk øremerket tilskudd gjennom statsbudsjettet ikke lenger kvalifiserer for tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementets søknadsbaserte ordninger. Når det er vedtatt at disse navngitte mottakerne ikke lenger skal motta øremerket tilskudd er det min oppfatning at det ikke kan lages nye særskilte ordninger som sikrer de samme mottakerne tilskudd.

Det er allerede slik at faglig kvalitet og relevans er de mest sentrale vurderingskriteriene i mange av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet. Om det skal gjøres en ytterligere innstramming av kravene til faglig kvalitet og relevans i disse ordningene, vil det innebære at regelverkene for de aktuelle ordningene må strammes inn, og at kravene til søknadsutforming, og med det også rapportering, fra frivillige og ideelle vil skjerpes.

Aktivitetene ideelle organisasjoner og frivilligheten bidrar til og med, er svært viktig for den enkelte og for samfunnet. Regjeringen arbeider for å gi sektoren gode rammer for å bidra med det de er gode på og har allerede gjort viktige grep for å tilrettelegge for dette. Direktoratets forvaltning av midlene er viktig for å sikre konkurransen, kontinuiteten og for at midlene brukes effektivt.

Med hilsen

Jan Christian Vestre